

מעדני אשר

גיליון שע"ד

(שנה ח')

פרשת חקת תשע"א

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תבל יוצאים לזכותו של הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת חיה פייגא

מדוע כששותים יין אומרים לחיים וכי יין גורם למיתה שצריך לברך על זה שיהא לחיים?

בפרשת י"ט י"ד אדם כי ימות באהל וגו'.

איתא בגמ' שבת ס"ז עמוד ב' מעשה ברבי עקיבא שעשה משתה לבנו ועל כל כוס וכוס שהביא אמר חמרא וחיי לפום רבנן ולפום תלמידיהון.

יש להקשות: מדוע כששותים יין אומרים לחיים וכי יין גורם למיתה שצריך לברך על זה שיהא לחיים, כך מקשה במדרש תנחומא פרשת פקודי, וכן במושב זקנים פרשת שמני, וכן בב"ח אור"ח סימן קע"ד.

איכא כמה תרוצים:

א. לפי שבשעה שהיו דנין דיני נפשות היו משקין אותן יין כמו דכתוב משלי ל"א ו' תנו שכר לאובד ויין למרי נפש, וכן היו משקין האבלים יין כדאמרינן בגמ' סנהדרין ע' א' לא נברא יין אלא לנחם בו אבלים, לכך אמרינן שיהא לחיים, כך כתב הב"ח אור"ח סימן קע"ד בשם מהרש"ל, ומקורו במדרש תנחומא פרשת פקודי ס"ק ב'.

ב. לפי שבשביל היין קלל נח את כנען בנו ארור כנען, לכך אומרים לחיים כלומר זכה לשתותו לחיים, כך כתב בכלבו סימן כ"ה, וכן כתב הב"ח אור"ח סימן קע"ד.

ג. על ידי ששתה אדם הראשון בברכת נשואין שלו השתכר ועבר על ציוויו של מקום ולבסוף נקלל בגופו ונשאתה ואתה תשופנו עקב, ולפי שנקנסה מיתה על האדם בשביל אותו יין, נהגו העולם כששותים יין מברכים לחיים, כך כתב במושב זקנים לבעלי התוס' פרשת שמני ויקרא ל' ט'.

ד. לפי שעץ הדעת גפן היה לחד מאן דאמר, ועל ידי זה נגמר מיתה לעולם, על כן אומרים לחיים, כך כתב בשו"ת מנחת יצחק חלק ו' סימן קל"ה.

ה. ע"פ מה שכתב ביטב לב פרשת כי תבא לפרש הא דאמרינן בגמ' שבת ס"ז ע"א חמרא וחיי לפום רבנן, כי על הפסוק ויהי האדם לנפש חיה פירש התרגום לרוח ממלא, הרי נפש האדם הוא כח המדבר, ובכל דיבור שמוציא מפיו כח החיוני נתמעט וכדכתיב נפשי יצאה בדברי בו, אך זה בדברי עולם הזה, אבל בדברי תורה כתוב תורת ה' תמימה משיבת נפש, והנה איתא בגמ' סנהדרין ל"ט ע"א אגברו חמרא לדרדקי כי היכא דלימרי מילתא, חזינן דשתיית היין מעורר כח הדיבור לדבר הרבה, על כן המוני הם השותים יין ועל ידי זה מדברים הרבה בטלים וכדומה, א"כ בזה יתמעט החיים, משא"כ ברבנן המדברים דברי תורה היין לא יגרום להם מיתה, וזה הכוונה "חמרא" ששותה יין "וחיי" ונשאר בחיים זה רק "לפום רבנן" כיון שהם מדברים דברי תורה, ולפי זה אתי שפיר מדוע אומרים לחיים היינו לומר שהיין יגרום חיות ולא מיתה ח"ו,

כך כתב בשו"ת גנוז יוסף סימן קמ"ב.

מעדני אשר: נראה להוסיף חידוש גדול מה שכתב בדרך פקודין לא תעשה ל"ד וז"ל קבלנו מרבתי בפסוק נפשי יצאה בדברי שיש שיעור לאדם כמה ידבר כל ימי חייו, ואם ירבה לדבר שלא במקום מצוה הנה ממעט החיות וזה נפשי יצאה בדברי בו, א"כ בודאי זה בכלל אביזריה דלא תרצח.

מדוע מי שעומד בעת יציאת נשמה של אדם מישראל חייב לקרוע אף שאינו קרוב?

איתא בגמ' שבת ק"ה ע"ב, וכן מועד קטן כ"ה ע"א וכן נפסק בש"ע יור"ד סימן ש"מ ס"ק ה' רבי שמעון בן אלעזר אומר העומד על המת בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע, הא למה זה דומה לספר תורה שנשרף.

איכא כמה טעמים בראשונים מדוע אדם שמת יש לו דין כמו ספר תורה:

א. הרואה ספר תורה שנשרף חייב לקרוע, כדאמרינן בגמ' מועד קטן כ"ו א' במגילה ששרף יהויקים, דכתיב לא פחדו ולא קרעו בגדים, אף נשמת ישראל הניטלת דומה לו, שאין לך ריק בישראל שאין בו תורה ומצות, וא"כ כשמת הוא כמו שנשרף ספר תורה, כך כתב רש"י שבת ק"ה ע"מ ב'.

ובחיודשי הריטב"א שבת ק"ה עמוד ב' כתב על דברי רש"י: ויש למדין מדבריו, דאם כן על אשה שאינה בת תורה או על קטן או עם הארץ אין לקרוע עליו, שאין כאן תורה, ומתניתין דקתני העומד על המת כל מת במשמע, ויש לומר דכל דשייך במצוות כספר תורה דמי, וכן קימ"ל יור"ד סימן ש"מ שאף על אשה וקטן צריך לקרוע.

ב. דתורה קרויה נר, שנאמר משלי ו' כי נר מצוה ותורה אור, ונשמה נקראת נר דכתיב שם משלי כ' נר ה' נשמת אדם, כך כתב רש"י מועד קטן כ"ה ע"מ א'.

ובמהרש"א מועד קטן כ"ה ע"מ א' הקשה על רש"י דמהפסוק שרש"י מביא חזינן דהתורה גופה קרויה אור ולא נר.

ומתוך המהרש"א: דומה לס"ת היינו המצות שכתובים בס"ת שע"י הנשמה מקיים אותם האדם באברי הגוף.

ג. ראוי היה ללמוד והוה ליה ספר תורה, כך כתב רש"י על הרי"ף מ"ק כ"ה.

יש להקשות: הרי בגמ' מ"ק כ"ו אמרינן דאין צריך לקרוע קריעה על ספר תורה רק כשנשרף בזרוע וכתב בנמוקי יוסף דהיינו להכעיס, א"כ מדוע צריך לקרוע קריעה על מת הרי זה לא הויא להכעיס, כך מקשה הרמב"ן בספר תורת האדם ויש ענין הקריעה דף ס"ז ע"ב, וכן הריטב"א מ"ק כ"ה, וכן ברש"ש שם, וכן בשפת אמת שבת ק"ה ע"ב, וכן הקשה בשו"ת חכם צבי סימן י"ז.

יש לתרץ בכמה אופנים:

א. רש"י נשמר מקושיא זו ופירש בזרוע שאינו יכול להציל, כוונתו דאף שאינו מכוון להכעיס רק שאינו יכול להציל צריך לקרוע, וא"כ גבי מת ג"כ אין ביד אדם להצילו ג"כ צריך לקרוע, כך תירץ בשפת אמת שבת ק"ה ע"מ ב', וכן בשו"ת חכם צבי סימן י"ז, וכן ברש"ש מ"ק כ"ה.

ב. יש לומר כיון דמיתה היא ע"י חטא הוי כמו בזרוע דהיינו להכעיס, כך תירץ בשפת אמת שבת ק"ה ע"ב.

גליון זה נודב לרגל ג' תמוז יומא דהלולא רבה של הגה"ק האדמו"ר מליובאוויטש זיע"א

ע"י ידידו האחים הנגידיים הנכבדים

הרב ישראל אפרים מנשה זאיאנץ שליט"א ברזיל

הרב יוסף משה זאיאנץ שליט"א ברזיל

יהא רעוא שזכות בעל ההילולא קדישא תעמוד להם שיררו נחת מכל יוצאי חלציהם ויצליחו בכל מעשה ידיהם

איש הצלה או רופא האם חייבים לקרוע את בגדיו

כמה פעמים ביום?

יש לחקור איש הצלה האם כל פעם שהוא בשעת יציאת נשמה צריך לקרוע בגדיו או דילמא כיון שקרע פעם אחד אינו צריך.

הנה בספר גשר החיים מהגר"מ זצ"ל טוקצנינסקי פ"ד סעיף ט' הביא בשם ספר שלחן גבוה שנהגו להקל ולא לקרוע, שאל"כ לא ימצאון אינשי שירצו לבא לעמוד בשעת יציאת נשמה, לפי זה אף בפעם הראשונה אין צריך לקרוע.

אבל בשו"ת אגרות משה חושן משפט חלק ב סימן ע"ג תמה עליו: דזה טעם קלוש לבטל חיוב ממש שמפורש בברייתא במ"ק דף כ"ה ע"א רשב"א אומר העומד על המת בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע.

ובאגרות משה שם נשאל: ברופא שנמצא אצל חולה בשעת יציאת נשמה וקרע, ואח"כ היה בשעת יציאת נשמה אצל חולה אחר שם בביה"ח אם צריך לקרוע עוד הפעם.

ופסק: דבודאי צריך לקרוע עוד הפעם, אבל סגי בהוספת משהו על מה שקרע כבר על מת הראשון, דהא אין להעדיף קריעה זו על קריעה דמתים קרוביו שאם מת לו ח"ו עוד מת אחר ז' חסגי בהוספת משהו על קרע הראשון, והכא אף באותו היום כלאחר ז' דהתם דמיא דהא ליכא ענין ז' ימים רק בקרובים שחייב להתאבל עליהם, אבל בחיוב קריעה דעל אחרים כלתה חיובו תיכף אחר קריעתו כמו באחר ז' דעל קרובים וסגי בהוספת משהו.

והנה מנהג העולם שאין קורעים העומדים בעת יציאת נשמה, וכל זה משום שהמתים מוחלים על כבודם מחיים כדי שיעמדו ביציאת נשמה, כן כתב בשו"ת כרם חמור יור"ד סימן נ' וכן בספר נהר מצרים דף קל"ז ע"א וכן בספר כף החיים סימן תקנ"ט ס"ק כ"ח וכן כתב בשדה חמד חלק ו' ע"מ 198 ס"ק קע"א.

וכשדנתי בדבר זה: עם הגאון המפורסם רבי אברהם דירנפלד שליט"א רב קרית בעלזא בית שמש – ת"א אמר לי דברופא יש היתר אחר שאין צריך לקרוע, דהבגד שייך לבית החולים ולא לו.

מי שעומד בעת יציאת נשמה של מת בשבת

האם צריך לקרוע במוצאי שבת?

הנה בשו"ת הרדב"ז ח"ב סימן תתל"ח כתב בדין העומד בשבת בשעת יציאת נשמה של אדם מישראל, שאינו חייב לקרוע במוצאי שבת, דכיון שנדחה נדחה, דקיי"ל כל קרע שאינו בשעת חימום אינו קרע.

וכן בשו"ת חתם סופר יורה דעה סימן שכ"ג נשאל במי שעמד בשעת יציאת הנפש ביום שבת שאסור לקרוע אם מחויב לקרוע בלילה מוצאי שבת כיון שחל עליו חיוב קריעה תו לא פקע מיניה.

ומסיק החתם סופר: דכיון שלא קרע בזמנו שוב אינו קורע אא"כ איכא חימום חדש.

ומביא ראיה: מהא דאיתא בגמ' מ"ק כ"ה ע"א כי נח נפשיה דר' ספרא לא קרעו רבנן וכו' סבור מה דהוה הוה, א"ל אביי תנינא חכם כל זמן שעוסקים בהספדו, מבואר מזה דאדם אחר שאינו חכם מה דהוה הוה, וכיון שלא קרע בשעת יציאת נשמה שוב לא יקרע והוא פשוט לפע"ד.

אבל בפתחי תשובה יור"ד ש"מ ס"ק ג' מביא בשם ספר תפלה למשה דחייב לקרוע במוצאי שבת.

והביא ראיה: מהא דאמרין בגמ' שבת ק"ה ע"ב אי דקאי בשעת יציאת נשמה חיובי מחייב, אלמא דגם בשבת מוטל חיוב קריעה על העומד בשעת יציאת נשמה.

האם מברכין ברכת דיין האמת בשבת?

קימ"ל אור"ח סימן רכ"ג מת לו אביו מברך ברוך דיין האמת.

יש לחקור מי שמת לו מת רח"ל בשבת האם מותר לו לברך דיין האמת בשבת או דילמא אסור משום דיגרום לו צער בשבת.

הנה איתא ברוקה הלכות אבילות סימן ש"ו ב"ה מנהגים מברכין דיין האמת בשבת וביום טוב, דברכה דמצותה בזמנה, נוהג לעולם.

וכן כתב בשבולי הלקט הלכות שמחות סי' י"ג וז"ל והורה רבי ואמר דאפילו בשבת ויר"ט אם יאמרו על המת צדוק הדין נאה הדבר לפי שאין זה לא הספד ולא קינה, מ"מ אין אומרין אותו בשבת ויר"ט מפני עגמת נפש וממעט בעונג היום, ולברך ברוך דין האמת מברכין מפני שאין בברכת דיין האמת אורך דברים, עיקר הדבר אינה אלא הברכה ומצותה בזמנה ואפילו בשבת, וכן כתוב בספר תניא סי' ס"ו.

וכן כתב בסידור בית יעקב מהגאון יעב"ץ שכתב וכשמגיעים לברוך דיין האמת אומרים אפילו בשבת ויר"ט, בשם ומלכות.

וכן פסק החכמת אדם כלל קנ"א ס"ח שמברכין ברכת דין האמת אפי' בשבת ויר"ט, וכן איתא בספר חיי עולם סי' א' אות כ"ו.

והנה בהלכות אבל לר"ץ גיאת שערי שמחה ח"ב דף ס"ו כתב וז"ל אמר ר' סעדיה שבעת ימי האבל מברך לעצמו במקום הטוב והמטיב קל אמת דין אמת עי' כלבו סוף ה' אבילות ובשבת אין אומר דין אמת, אבל מוסיפין דבור המלך החי הטוב והמטיב, משמע מזה שגם בשאר מקומות אין אומרים דין אמת בשבת.

אך בש"ע יור"ד סי' שפ"ט לא הזכיר מזה כלום אלא פסק בסעיף ד' דבצינעא מברך בשבת כמו בחול, ואם אכלו אחרים עמו אין מזכירין כלל מעין המאורע, משמע מזה דאין ענין ברכת דיין אמת לשבת, והר"ץ גיאת בעצמו הביא באותו הדף פלוגתא בין ה"ג ובין רב יהודאי גאון בענין ברכת אבילים בשבת משמע שהוא לא ס"ל מה שהביא לעיל בשם ר' סעדי' דאין אומרים דין אמת בשבת וכיון שכן ר' סעדי' יחיד בדבר זה, ולא עוד שאפשר שגם ר' סעדי' מודה דדיין אמת בשעת יציאת נשמה או בשעת שמועה קרובה מברכין.

האם כשעומד מעל המת מקרי אהל אע"פ שאינו נוגע בו?

בפרשתן י"ט י"ד אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים.

הנה הרש"ש פסחים ט' ע"א מחדש דכל שמהאיל על המת מקרי מגע, אע"פ שאינו נוגע במת.

ולפי זה מיישב: כונת רש"י שם על הא דמובא בגמ' שם דמדורות העכו"ם טמא, הקשה רש"י הא לרבי שמעון אין עכו"ם מטמא באהל דאתם קרוים אדם ואין אומות העולם קרוים אדם, ותירץ רש"י דבמגע ומשא מודה, וקשה הא הנפלים קבורים בארץ אינו נוגע בהם, א"כ לא הויה אהל.

וכן קשה על מה שכתב רש"י שבת י"ד ע"ב על הא דאיתא התם בגמ' דארץ העכו"ם מטמא, כתב רש"י דטמא אף לר"ש משום דבמגע מודה ר"ש דמטמא, כתב הרש"ש שם חזינן דמאהיל על המת מקרי מגע אף שאינו נוגע בו.

ויש שכתב: דכונת רש"י שמה יגע בהם והויה מגע ממש, כך כתב בתוס' יו"ט אהלות פרק י"ח משנה ז'

אבל ברש"ש הנ"ל כתב דסתם דחק עצמו לפרש כן: דהפירוש שלו יותר פשוט.

איך קידש דוד את מיכל בת שאול בערלות הפלשתים

הרי מת אסור בהנאה?

בפרשתן כ'א ותקבר שם מרים.

קימ"ל יור"ד סימן ש"ט דמת אסור בהנאה, בענין איך מותר לחברא קדישא ליטול כסף על קבורה הא מת אסור בהנאה, מעדני אשר חוקת תשס"ח. ובענין האם מותר להסתכל על מת כדי ללמוד ממנו רפואה חוקת תשס"ז ובענין איך רבי בא לעשות קידוש בביתו הרי מת אסור בהנאה עיין ספר מעדני אשר חוקת תשס"ז.

ומקורו בגמ' סנהדרין מ"ז ע"ב, וכן ע"ז כ"ט ע"ב, וכן קימ"ל יור"ד סימן ש"ט וילפינן מגזירה שוה, דכתוב בפרשתן "ותקבר שם מרים" וכתוב בעגלה ערופה דברים כ"א וערפו שם את העגלה בנחל, מה להלן אסור בהנאה, אף כאן נמי אסור בהנאה, והתם ידעינן דאסור בהנאה, דכפרה כתיב בה כקדשים.

נחלקו הפוסקים האם מת גוי נמי אסור בהנאה: שיטת הרשב"א ב"א קמ"א ט' ע"ב, וכן נ"ג ע"ב ב' דמת נכרי מותר בהנאה דכיון דאיסור הנאה במת ילפינן מותמת שם מרים, הלכך בישראל דוקא כמרים מת אסור בהנאה, ולא בנכרים.

ושיטה זו דמת נכרי מותר בהנאה: קדומה בגמ' ירושלמי שבת פרק י' הלכה ז' דאיתא התם דמת נכרי מותר לתת את זה לכלבו, והרשב"א בשבת צ"ד ע"ב מביא את הירושלמי הנ"ל.

וכן כתב בחידושי הרמב"ן כתובות ס' ע"ב א' מת גוי איני יודע בו איסור, דהא ממרים גמרינן וצ"ע, ובירושלמי שבת פרק המצניע י"ש ראייה בהתר הנאה זו, ועיין במשנה למלך פרק י"ד מהלכות אבל הלכה כ"א שדן בדברי הרמב"ן הנ"ל.

וכן כתבו התוס' ב"ק י' ע"א דמת נכרי מותר בהנאה.

אבל בשו"ת הרשב"א חלק א' סימן שס"ה כתב שאף מת נכרי אסור בהנאה, ובאחרונים נתחבטו ליישב את סתירת הרשב"א עיין בביאור הגר"א יור"ד סימן ש"ט, וכן בחתם סופר שבת צ"ד ע"ב.

וכן נפסק להלכה בש"ע יור"ד סימן ש"ט דמת אסור בהנאה, בין עובד כוכבים בין ישראל.

יש להקשות: מהא דאיתא בגמ' סנהדרין י"ט ע"ב דדוד קידש את מיכל בת שאול בערלות של פלשתים ומקודשת משום דחזי לשונרי וכלבא, וקשה לשיטות דמת עכו"ם נמי אסור בהנאה, א"כ הויה איסורי הנאה והמקדש באיסורי הנאה קימ"ל קדושינן נ"ו ע"ב דאינה מקודשת, כך מקשה במשנה למלך הלכות אבל פרק י"ד הלכה כ"א, וכן בשו"ת שאילת יעב"ץ חלק א' סימן מ"א, וכן בביאור הגר"א יור"ד סימן ש"ט, וכן החיד"א בספרו פתח עינים סנהדרין י"ט ע"ב, וכן המקנה קדושינן נ"ו ע"ב, וכן בשו"ת אבן שוהם סימן ל', וכן בברכת הזבח זבחים ע"א, וכן בשו"ת צמח צדיק סימן י"ג, וכן בשו"ת שבות יעקב חלק א' סימן פ"ט.

איכא כמה תרוצים:

א. אפשר לדחות ולומר דלדעת החולקים דס"ל דגם מת עכו"ם אסור בהנאה, ס"ל דהך ויך הפלשתים אין הכוונה שהכה אותם מכת מות, אלא שהכה אותם מכה עצומה עד שעשה פעולתו, ומצינו כיוצא בזה בגמ' נזיר ד' גבי שמשון דאמרין שלא הוזהר על הטומאה ושאלו מנא לן כו' אלא מהכא ויך מהם אלף איש וגו', ודחו ודילמא גוססין שוינון ע"כ, והתוס' כתבו שם דלא דוקא גוססין אלא קרוב לגוססין, הרי דאף דכתיב ויך אינו מוכרח שהרג אותם אלא שהכה אותם מכה קרובה למיתה, והכא ג"כ גבי דוד איכא למימר הכי דלעולם דבעודן הפלשתים חיים עשה דוד פעולתו, א"כ אינו קשה דבחיים אינו אסור בהנאה, כך תירץ במשנה למלך הלכות אבל פרק י"ד הלכה כ"א, וכן בשו"ת שאילת יעב"ץ חלק א' סימן מ"א.

ב. אף לשיטות דמת נכרי אסור בהנאה, מ"מ איסור ההנאה ממת נכרי אינו אלא מדרבנן, דאם היה איסור תורה ליהנות מן המת לא יכול היה דוד לקדשה באיסורי ההנאה הללו,

דקימ"ל המקדש באיסורי הנאה אינה מקודשת, כך תירץ בשו"ת אבן שוהם סימן ל' מובא בפתיח תשובה יור"ד סימן ש"ט סק"א, ויש לעיין מ"מ איסור דרבנן הוא א"כ איך קדשה.

ג. ע"פ מה שנראה לי בשיטת התוס' בבבא קמא י' ע"א שאף שמת נכרי אסור בהנאה, אעפ"כ עבד מותר בהנאה, מפני שהעבד קנוי לו וממילא לא שייך לאסור עליו את הנאותו, ולפי יסוד זה אתי שפיר נמי קושיא הנ"ל, מפני שבדוד המלך מדובר שהוא לקחם מדין כיבוש מלחמה, וא"כ הם קנויים לו קנין הגוף כעבדים, וכבר ביארנו שבעבדים לא חל עליהם איסור הנאה אף במיתתם, כך כתב בשו"ת שבות יעקב חלק א' סימן פ"ט, וכעין זה בשו"ת שאילת יעב"ץ סימן מ"א.

אבל בשו"ת יד אליהו סימן ס"ו **תמה עליו:** מאי סברא יש דבקניו לו מותר בהנאה, ואיסורא דרביע על המת מאן שבק מאן מחיל, וכי יש ביד אדם להתיר איסורא דרביע עליה, ועוד איך ה"א משום דנכבש במלחמה נעשה היתר לאחרים ונעשה כקניי לו, וכן תמה עליו המקנה קדושינן נ"ו ע"ב.

ד. אולי ערלת הגיד לא אסרה התורה והראיה דאין אנו מקפידין לקבור ערלת המילה והא אבר האדם חי עם בשר טעון קבורה להרבה פוסקים וא"כ אף בנכרי כן דמי איכא מיד, כך תירץ בשו"ת יעב"ץ חלק א' סימן מ"א וכן בשו"ת רבי עזריאל הילדסהיימר חלק ב' סימן ל'.

האם יש איסור לדרוך על הקברים

משום דמת ותשמשינו אסור בהנאה?

הנה הט"ז יורה דעה סימן שס"ד ס"ק א', ועיין בשו"ת כתב סופר יור"ד סימן ק"ע מביא בשם הגהות אשר"י פ"ג דמ"ק סימן ע"ה דכל מה שנעשה לצורך המת ולכבוד המת אסור בהנאה, ומתוך כך אסור למכור מצבה שנשברה, ולפי דבריו אסור להשען על המצבה, וא"כ אסור לדרוך על גבי הקברים משום דאסור בהנאה.

אבל בשו"ת יד אליהו סימן צ"ד, מובא בפתיח תשובה יורה דעה סימן שס"ד ס"ק ב' **חולק על זה:** וסבירא ליה דללכת על קבר אסור רק מדרבנן משום כבוד המת, ואינו משום איסור הנאה ממת ומשמשינו.

ומביא ראיה: מהא דאמרין בגמ' ברכות י"ט ע"ב אמר רבי אלעזר בר צדוק מדלגין היינו על גבי ארונות של מתים לקראת מלכי ישראל, ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אמרו אלא אפילו לקראת מלכי אומות העולם, שאם יזכה יבחין בין מלכי ישראל למלכי אומות העולם, ומקשה בגמ' הרי היה כהן ואיך עבר על איסור דאורייתא, ומתוך הגמ' דמיירי רק בטומאה דרבנן, וקשה מ"מ הרי תשמשינו מת אסור בהנאה מן התורה, ואיך היה מדלגין, אלא ש"מ דללכת על קבר אינו אסור בהנאה.

ובטעם הדבר דמותו: משום דללכת על גבי הקבר ליכא הנאה, דהא אי לא הויה הכא כלל קבר היה יותר טוב לילך על גבי הארץ, ואינו אסור בהנאה רק משום כבוד המת, על כן כשהיה מצוה משום לראות המלך מותר לילך על גבי הקבר.

וכן בשו"ת רמ"ע סימן נ"ו כתב דמותו לדרוך על הקברים משום דהויה שלא כדרך הנאה.

יש להקשות לשיטות שאוסרים ללכת על הקברים מה יענו להראיה הנ"ל, כך מקשה המקנה קדושינן נ"ו ע"ב, וכן בשו"ת מהרש"ם חלק א' סימן מ"א.

איכא כמה תרוצים:

א. ע"פ מה שכתב באור זרוע הלכות אבילות סימן תכ"ג דלכן דלגו ולא הלכו על הקבר ממש משום דאסור בהנאה, כך כתב בשו"ת מהרש"ם חלק א' סימן מ"ג, אבל מרש"י משמע דהלכו על גבי הקברים ממש.

ב. מיירי במת נכרי שאינו אסור בהנאה להרבה שיטות לכן היה מותר ללכת על קבריהם, כך תירץ במקנה קדושינן נ"ו ע"ב.

מכתבים למערכת

מי שתומך בבועלי מחלוקת ומחוקם האם עובר על איסור דאורייתא
מה שהבאתם מחלוקת הפוסקים בהא דאיתא בגמ' סנהדרין ק"א כל המחויק במחלוקת עובר בלאו, שנאמר ולא יהיה בקרקך ובעדתי, האם הכוונה ללא גמור ואיסור דאורייתא או דילמא רק איסור דרבנן.

הבה"ח בנימין בערגער נ"ו ישיבת טשעבין ירושלים
נראה להוכיח דהויא לאו דאורייתא, ע"פ מה שכתב בשו"ת שאגת אריה סימן כ"ד להוכיח דברכת התורה דאורייתא, מהא דאיתא בגמ' על הפסוק על מה אבדה הארץ אי"ר יהודה אמר רב שאין מברכין בתורה תחלה, דמדנענשו עונש גדול כל כך דעל דבר זה אבדה הארץ, ש"מ דברכת התורה היא מן התורה דאי מדרבנן לא היו ראויין לעונש גדול כל כך, הרי איתא בגמ' יומא ט' ע"ב מקדש שני מפני מה חרב מפני שהיתה בו שנאת חינם, וכלשון החתם סופר בדרשות ל"ג עיקר כחו של הסי"מ נולד ממחלוקת וכבר התריב את עירונו, ואם להחזיק במחלוקת אינו לאו גמור מדוע נענשו כל כך שאבדה הארץ, אלא ש"מ דהויא לאו גמור.

הרב יוסף מנדל שליט"א בני ברק
הרב חנוך בלייצר שליט"א ירושלים
נראה לצ"ח להחפץ חיים לאוין סי' י"ב ובבאר מים חיים שם כתב דהמחויק במחלוקת הי"א לאו גמור מן התורה.

מדוע קורח נענש בעונש משונה להיבלע באדמה
מה שהקשתם בשם אחרונים מדוע קורח נידון בעונש משונה כמו בליעה באדמה ותרצתם.

הרב מיכאל ברוך הכהן קופר שליט"א ישיבת מיר ירושלים
נראה לצ"ח עוד כמה תרוצים, דברבנינו בחיי תירץ: שמחלוקת קורח היה סיבת ביטול כל התורה כולה שהיא קיום שמים וארץ, על כן נענש מן הארץ בבליעה, הדברי חיים מצאנו תירץ: כדי להראות לכל הדורות דהחולקים על הצדיקים לא ינקום ע"י מיתה רגילה, עוד שמעתי לתרץ: קורח טוען כולם קדושים ולא צריך מנהיג, והמשנה באבות כתב הוי מתפלל בשלום מלכות שאלמלא איש את רעהו חיים בלעו, לכן הארץ בלעו.

הרב אליעזר אהרן גוטליב שליט"א לייקוד
יש לצ"ח דבשפת אמת סוף שנת תרל"ז כתב נמי טעם מדוע דווקא נבלע.

הרב יואל אברהם מושקוביץ שליט"א כולל סאטמאר ירושלים
נראה לצ"ח דהמהר"ש מבעלזא תירץ דלכן ניתן להם עונש כזה, כיון שהם קלקלו פיהם בלשון הרע ומחלוקת מדה כנגד מדה פתחה הארץ פיה לבלעם.

מי שהכניס פירות טבל לסוכה בסוכות האם מקרי ראיית פני הבית
מה שחקרתם האם כשמכניס בסוכות פירות לסוכה האם מתחייב במעשרות כמו שהכניס בבית או דילמא אין מתחייב במעשרות דלא מקרי בית לענין מעשר, והבאתם מהרמב"ם שפסק שאינו מתחייב, והבאתם בשם הערוך השלחן דמ"מ מדרבנן אף סוכה קובע, דלא גרע מחצר דקימ"ל דקובע למעשר מדרבנן.

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון
יש להעיר, שהרי יש חילוק גדול בין חצר שהיא קבועה, לסוכה שאינה קבועה.

ברכת מול טוב לאחי הגאון הגדול
רבי יחזקאל אהרן שוורץ שליט"א
דומ"צ בכני ברק מחבר ספרים רבים וחשובים וראש כולל "מתיבתא לתורה והוראה"
לרגל תוספת נדבך במסגרת רשת כוללי הוראה "מתיבתא לתורה והוראה"
שבנשיאות הגאון האדיר מחשובי הפוסקים בדורינו
הגה"צ מוהר"ר שמואל אליעזר שטרן שליט"א
גאב"ד מערב בני ברק דומ"צ בבית דין עזק דזכרון מאיר בני ברק
"כוללי ששי שבת" לרווחת הלומדים הצמאים לדבר ה' לקבוע לימודים בזמנים שאין הלימודים כסדרם ששכרו רב מאד ככתוב בספרים הקדושים
ברכתי מעומקא דליבא שיהא רעוא שיוכל להמשיך ביתר שאת בפעוליו הכבירים המפורסמות לטובה ולתהילה להגדיל תורה ולהאדירה

מדוע נענש קורח על המחלוקת
הרי הוא עדיין לא היה מצווה על הלאו של ולא יהיה בקורח ובעדתי
מה שהקשתם בשם שו"ת חוות יאיר סימן קס"ו מדוע נענש קורח, הרי בשעת המחלוקת של קורח עדיין לא היה הציווי של ולא יהיה בקורח ובעדתי, ותירץ.

הגאון המפורסם רבי שמואל קהת גראס שליט"א דומ"צ מחזיקי הדת
נראה לתרץ, דודאי בשעת המחלוקת באים לידי עוד עבירות, שנאת חינם, לשון הרע, רכילות, ליצנות, מבוזה משה רבינו גדול הדור, ועל זה נענש, ורק אחר מעשה קורח נתחדש עוד לאו דעצם לעשות מחלוקת הויא איסור בפני עצמו, אפילו לא הביא לידי כל העבירות החמורות, והפוסקים לא הביאו ללאו בפני עצמה, כיון דבמציאות מביא מחלוקת לכל העבירות, ועל זה כבר נצטוו.

האם מותר להקטיר קטורת חוץ לבית המקדש בזמן שיש מגיפה משום דפקוח נפש דוחה כל התורה

מה שהקשתם על הא דהקשה האור החיים אין היה מותר להקטיר קטורת בחוץ בשעת המגיפה הרי להקטיר קטורת בחוץ הוא איסור דאורייתא, ותירץ דהיה הוראת שעה על פי נביא, והקשתם מדוע לא כתב בפשטות שהיה מותר משום דהויא פקוח נפש דדוחה כל התורה, ובאמת כן כתב הנצי"ב דלכן היה מותר להקטיר משום דהויא פקוח נפש, ותרצתם בשלשה אופנים מדוע כאן לא שייך ההיתר של פיקוח נפש.

הגאון המפורסם רבי שלום וידער שליט"א דומ"צ מחזיקי הדת
נראה לתרץ, דהאור החיים הקדוש כתב שהקטרת היה חוץ לזמנו וחוץ למקומו, ועל זה היה צריך הוראת שעה, דודאי המלאך המות כשמסר לו שהקטרת עוצר המגיפה היינו כהלכתה.

הגאון רבי יהושע העשיל פארווא שליט"א מאנטשטר
נראה להעיר, דאינו מביין את הקושיה בשלמה אם היה מקטיר את הקטורת של שחרית וערבית היה קשה, אבל כאן שהקטיר קטורת אחר, אי"כ לא קשה איך הקטיר בחוץ.

הרב דוד ווייס שליט"א ירושלים
נראה לתרץ, ע"פ שיטת העיון יעקב יומא ל"ה ע"ב וכן בחכמת שלמה א"ר"ח סימן שכ"ט דפקוח נפש הבא ע"י פשיעה אינה דוחה שבת, לפי זה אתי שפיר דכיון שבי ישראל חטאו או הויא פשיעה, אי"כ אינו דוחה איסורים, משום זה כתב טעם אחר.

מדוע בערב שבת יש יצר הרע מיוחד של מחלוקת
מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בגמ' גיטין נ"ב עמוד א' הנהו בי תרי דאיגרי בהו שטן, דכל בי שמישו הוא קא מניצו בהדי הדדי, דיש להקשות מדוע רבו בניהם דווקא בבי שמישו, ותרצתם בשלשה אופנים.

הגאון רבי יוסף הירשער שליט"א ר"מ בישיבת מיר
נראה לתרץ, כיון שבערב שבת הוא זמן שנכנס לאדם הנשמה יתירה, וזה המתנה גדולה שבבית גנוי ושבת שמה, ולכן מתגבר היצר הרע או שלא יוכח להמתנה גדולה הנשמה יתירה, משום שכתב בזה"ק דאם אדם כועס או עוקר ממנו הנשמה, וזה כונת הפסוק איוב י"ח "סורף נפשו באפר" ע"י כעס סורף נפשו, ועיון בראשית חכמה שער הקדושה פרק י' אות י"ד בשם הוה"ק ש"ע זה נאמר לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת, שזהו אש של הכעס וע"י שבוכע מעורר אש של גיהנום, וכן כתב בשלה"ק פרק ויקהל, ולכן כתב בבראשית חכמה דגם ביום השבת צריך להיות נכחת ומאריך אפו וילמד ממת קונו שביום השבת אין גיהנום שולט, וזה שכתב בגמ' שלשה דברים צריך אדם לומר בערב שבת בניחוחות.

האם עשוי יקום לעתיד לבא תחיית המתים
מה שדן הגאון רבי דוד לייצין שליט"א האם לעתיד יקום עשיית תחיית המתים.

הרב יצחק ליובוביץ שליט"א בני ברק
יש לצ"ח דבספר אור זרוע היא אלפא ביתא סימן כ"א הביא בשם הירושלמי נדרים פרק ג' דף ל"ה ז"ל עשו לעתיד לבוא מתעטף בטלית והולך ויושב בבית הכ"נ בין הצדיקים והקב"ה גוררו משם ויאמר לו איזה בנין בנית בו ואיזה מסמר תקעת בו.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: leviber@gmail.com
לביבורים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560
מי שמעוניין להצטרף לאלפי המנויים נא להתקשר למערכת

ברכת מול טוב לידידינו
הבחור החשוב יראתו קודמת לחכמתו
העומד לימין המערכת במסירות נפלאה
כמר שמואל יינברג נ"ו ירושלים
לרגל שמחת נשואיו במז"ט
עב"ג בת הרב מרדכי זינגר שליט"א בני ברק
יהא רעוא שיוזכר לבנות בית נאמן בישראל
ואך שישן ושמחה ישמע בביתו

גליון זה נודב לעילוי נשמת
הגאון הצדיק
רבי יצחק דוב קאפעלמאן זצ"ל
ראש ישיבת לוצערן-שוויץ ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י תלמידיו
הרה"ג רבי חיים בעק שליט"א בני ברק
ר"מ בישיבת מנחת יצחק

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרה"ג רבי דוד פרידמן שליט"א
ר"מ בישיבת בעלזא ירושלים
ובביתו"ד בעלזא בית שמש
לעילוי נשמת זקנתו האשה החשובה
מרת חיה שפרינצא ליבה בת הרב דוד פריד ע"ה
נפטרה ל' סיון ת.נ.צ.ב.ה.